

Prof. Dr. Nuray SENEMOĞLU

Hacettepe Üniversitesi

Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi

Academic Union Başkanı

http://www.egitimveegitim.com/soz_egitimcilerde/2935-prof_dr_nuray_senemoglu.html

BİR EĞİTİM SİSTEMİNDE SINAVLARIN YERİ NEDİR; BİREYLERİN KENDİLERİNİ GERÇEKLEŞTİRMELERİNE NASIL KATKIDA BULUNUR?

“Beyin dostu eğitim ve üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesi”ni konu alan bir konferansımın sonunda, salonda dinleyici olan genç meslektaşlarımdan biri şöyle bir soru yöneltmişti:

TEOG, YGS, LYS tarzında sınavlardan oluşan ve bireyleri etiketleyen bir sistem içinde nitelikli eğitimin sağlanabilmesi ve sistemin yapılandırılması adına yapılması gerekenleri ifade edebilir misiniz?”

Yukarıdaki soruları cevaplamaya öncelikle şu soruyu cevaplayarak başlayalım: Bir ülkede eğitim sisteminin nihai hedefi nedir?

Dünyadaki tüm ülkelerin eğitim sistemlerinin hedefleri incelendiğinde; farklı ifadelerle yer almakla birlikte hemen hemen hepsinin temel hedefinin; kendini gerçekleştirmiş, her yönden sağlıklı bireylerden oluşan sağlıklı bir topluma sahip olmak ve bu toplumun sürekliliğini sağlamak olduğu görülür. Söz konusu hedefe ulaşabilmek; diğer bir deyişle, bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamak, nitelikli vatandaş yetiştirmek için devletlerin eğitim sistemi ile ilgili almaları gereken önlemler, yerine getirmeleri gereken görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Bireyin kendini gerçekleştirmesi ne demektir? Maslow’un 1943 yılında ortaya koyduğu, birçok bilim insanı tarafından da kabul edilmiş olan ihtiyaçlar hiyerarşisinde en üst sırada yer alan “kendini gerçekleştirme” ihtiyacı; bireyin doğuştan getirdiği tüm potansiyelini en üst düzeyde geliştirerek fiziksel, ruhsal, sosyal yönden sağlıklı bir biçimde yaşama ihtiyacıdır (Maslow, 2012; Tay & Diener, 2011; Wahba & Bridwell, 1976). Toplumdaki bireylerin kendilerini gerçekleştirebilmesi; diğer bir deyişle; mutlu bireyler ve mutlu toplum oluşturabilmek için eğitim sisteminde ne gibi önlemler almamız gerekir?

Eğitim, bireylerin istedik öğrenmeleri kazanma sürecidir. İstedik öğrenmeler, gelişigüzel olarak plansız, programsız bir biçimde yaşamımız içinde doğal olarak da gerçekleşebilir. Ancak, informal eğitim olarak adlandırılan bu yolla istedik öğrenmelerin etkili ve verimli olarak gerçekleşmesi mümkün olmaz. Bu nedenle, bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerini sağlayacak özellikleri etkili ve verimli olarak formal eğitim yoluyla kazandırmamız gerekir. Eğitimin etkili ve verimli olarak gerçekleşmesini sağlayan kurumlar ise çeşitli düzey ve türdeki okullardır.

Okuldaki eğitimin etkili ve verimli olabilmesi için okulun öğrencilerini öğrenmeye heveslendirecek biçimde olumlu duygularla heyecanlandırması, harekete geçirmesi, şiiinsel

ve güzellikleri içinde barındıran bilgiyi araştırma yeri olması gerekir. Çocukların okula gitmekten, okulda öğrenmekten, okulda bulunmaktan keyif alması için öncelikle fizyolojik ve psiko-sosyal ihtiyaçlarının karşılanması, sevgi ve saygı görmeleri; kendilerini okula ait hissetmeleri, okulda başarılarla karşılaşarak özgüvenlerinin geliştirilmesi önemlidir.

Çocuklarımızın gözündeki, beynindeki, yüreğindeki ışıltıyı keşfederek, okulu harikalar diyarına çevirmek için nereden başlamalıyız? Öncelikle okula gelen çocuklarımızı çeşitli yönleriyle tanımamız gerekir. Bu amaçla yaptığımız değerlendirmeye tanıma- yerleştirmeye (Diagnostic) dönük değerlendirme adını veriyoruz. Çocuklarımızı çeşitli yönleriyle tanıyarak kazanmaları gereken özellikleri (Hedefleri/standartları/yeterlikleri/”kazanımları”), öğretme- öğrenme süreçlerini onların ilgilerine, isteklerine, eğitim ihtiyaçlarına, gelişim ve öğrenme özelliklerine, öğrenme yaklaşımlarına diğer bir deyişle, çocuklarımızın doğalarına uygun olarak düzenlediğimiz, planladığımız takdirde; okul, öğrencilerimiz için öğrenmekten keyif alınan, okula koşarak gelinen, sadece var olan bilginin kazanılmadığı aynı zamanda bilginin üretildiği, keşfedildiği bir yer haline gelecektir. Bu okulda, estetik, entelektüellik, disiplin, yaratıcılık, saygı, sevgi, etik, yaşama geçirilen önemli kavramlar, değerlerdir. Özetle; çocuğu tanımaya dönük değerlendirmeleri yaparak öğretimin çocuklarımızın özelliklerine uygun olarak düzenlenmesini sağlamak her bir çocuğun kendini gerçekleştirmesinde önemli bir adımdır. Sonuç olarak yapılan değerlendirme; çocuğu, bireyi etiketleme amacıyla değil, çocuğun doğuştan getirdiği kapasiteyi en üst düzeyde kullanmasını sağlamak, gelişimine rehberlik etmek amacıyla kullanılır. Bu tür değerlendirmeye esas olacak ölçümleri elde etmek üzere çok çeşitli ölçme yol ve araçlarını işe koşmak gerekir.

PISA ölçümlerine göre OECD ülkeleri arasında okuduğunu anlama, sayısal ilişkiler, fen bilimleri vb. alanlarda ortalamanın üstünde performans gösteren öğrencilere sahip olan Finlandiya; başarısının nedenlerinden biri olarak; eğitim sistemi içinde öğrenciyi okulöncesi eğitim yıllarından itibaren erken tanıma ve öğrencilerin başarısızlıkla karşılaşmamaları için erken önlem almayı görmektedir. Okullar ve öğretmenler öğrencileri tanıma ve başarısızlıklarını önlemekten sorumludurlar. Her bir öğrenci zorunlu eğitimleri sırasında gerekli rehberlik ve danışma hizmetlerini almakta ve öğrencilerin tam ve etkili öğrenebilmeleri için gerekli destekler okulda öğretmen ve öğretmen yardımcıları tarafından sağlanmakta; gerektiğinde ileri düzeyde özel desteğe ihtiyaç duyan öğrencilere özel eğitim öğretmenleri destek eğitimleri vermektedirler. Bu destek çalışmaları, her okul düzeyinde eğitimcilerle birlikte sağlık ve sosyal hizmet elemanlarının işbirliği ile gerçekleşmektedir (Education Policy Outlook: Finland, 2013, s. 7). Öğrenciyi tanıma ve gerekli önlemleri zamanı geçmeden alma İngiltere, Birleşik Devletler gibi gelişmiş ülkelerde de okulöncesi eğitimden itibaren önem verilen bir değerlendirme türüdür. Ancak değerlendirmeye esas olan ölçümlerin elde edilme zamanı ve biçimi doğal olarak ülkeden ülkeye hatta Birleşik Devletlerde (U.S.) bir okul bölgesinden (School District) diğerine değiştiği gibi aynı okul bölgesinde bir okuldaki diğerine değiştiği de gözlenebilmektedir. Ancak farklı uygulamaların gerekçesi ve uygulanma biçimlerinin okul bölgesinde okul kurulu (School Board) tarafından ve her eyalette de eyalet eğitim yönetimi (State-Department of Education) ve eyaletlerdeki önemli farklı uygulamaların da Federal düzeyde Eğitim Bakanlığı (U.S. Department of Education) tarafından onaylanması gerekir.

Çocuklarımızın gözlerindeki ışıltı, yüreklerindeki sevgiyi artırarak beyinlerini etkili kullanabilen bireyler olarak yetiştirebilmemiz için ikinci değerlendirme türü de öğretim süreci içinde işe koşmamız gereken izleme (Yetiştirme-Biçimlendirmeye Dönük Değerlendirme) değerlendirmeleridir (Formative Evaluation).Bu değerlendirmeler, ünite sonlarında her bir

öğrencinin öğrenme eksik ve güçlüklerini belirleyerek bu eksiklere neden olan güçlükleri gidermeye; eksiklerini, yığınlaşmadan tamamlamalarını sağlamaya yönelik değerlendirmelerdir. İzleme değerlendirmeleri öğretimin bir parçası olarak öğrencilerin tam öğrenmelerini gerçekleştirme amacıyla yapılır. Terzi bile bir elbiseyi dikerken süreç içinde prova eder; elbisenin kusurlu olan yanları elbisenin dikişi tamamlanmadan düzeltilir. Eğitim gibi, bireyin yetişmesi, biçimlenmesinden, kendini gerçekleştirmesinden sorumlu olan çok özel bir alanda eksik, hatalı öğrenmelerin düzeltilmesi, tam ve doğru öğrenmenin gerçekleştirilmesi şansa bırakılamaz. Bu amaçla yapılacak değerlendirmelere esas olacak ölçümleri elde etmek için de çok çeşitli ölçme teknik ve araçlarından yararlanır. Özellikle matematik, dil, fen bilimleri gibi aşamalılık ilişkisi yüksek olan derslerde öğrenme eksiklerinin yığınlaşmadan giderilmesi; sonraki öğrenmelerin kolay ve nitelikli olarak gerçekleşmesi için önemlidir. Sonuç olarak, öğrenme eksikleri giderilerek öğrendiğini, başardığını gören çocuğun akademik özgüveni gelişecek, derse, okula, öğretmenine ve okulla ilgili her şeye olumlu tutum geliştirecektir. Öğrenmeye karşı ilgi, olumlu tutum geliştiren çocuk, bilginin doğasını anlamaya, yaşamında kullanmaya, yeni bilgi üretmek üzere çaba harcamaya, araştırmaya yönelecektir. Burada önemli olan çocuklarımızın gerçekten başardıklarını görmelerini sağlamak, çocuklarımıza başarıyı tattırmaktır. Öğretme-öğrenme sürecinin bir parçası olarak izleme değerlendirmeleri yapılmadığı takdirde ne olur? Aşamalı dizinin başındaki ünitelerde meydana gelen öğrenme eksikleri, kendisinden sonra gelen ve öğrenilmesi önceki öğrenmelere dayalı olan bilginin kazanılmasını engeller. Bir müddet sonra öğrenci, önceki konulardaki öğrenme eksikleri nedeniyle sonraki konuları öğrenemez; sonuçta da dersi öğrenemez hale gelir ve “Ne yaparsam yapayım ben bu dersi öğrenemiyorum” yargısıyla; olumsuz bir kendini algılayışa (akademik özgüven yetersizliği) ve öğrenilmiş çaresizliğe yönelir.

Uluslararası karşılaştırmaların yapıldığı PISA gibi sınav sonuçlarına göre eğitim sistemlerinin ürünlerine ilişkin olumlu göstergeleri ortalamanın üstünde olan Finlandiya, İngiltere, Singapur, Hong-Kong, Birleşik Devletler vb. ülkelerde öğrencilerin öğrenmelerinin izlenmesine ve eksiklerin yığınlaşmadan tamamlama eğitimlerinin yapılmasına önem verildiği açıkça gözlenmektedir (Finnish National Agency for Education, 2017; Country note: Key findings from PISA 2015 for the United States, 2016; OECD, 2011; Collection National Curriculum, 2017; U.S. Department of Education, 2017).

Sonuç olarak, bilişsel güçlerin israfına engel olmak için her eğitim sistemi içinde; öğretme-öğrenme sürecinin bir ögesi olarak öğrencinin kazandırılmak istenen özellikleri/yeterlikleri/becerileri ne düzeyde kazandığı, kazanamadı ise neden kazanamadığının belirlenmesi gerekmektedir. Böylece öğrenmedeki güçlükler zaman geçirilmeden giderilerek öğrencinin potansiyelini tam olarak kullanması mümkün olabilir.

Eğitimde öğrenciyle ilgili yapılan değerlendirmelerden üçüncüsü de kalite kontrolü de diyebileceğimiz; dönemin, dersin, sonunda yapılan, eksik tamamlama amacı olmayan, öğrencinin o derste, o programda kazandırılmak istenen özellikleri ne düzeyde kazandığını belirlemeye dönük olan düzey belirleme değerlendirmesidir (Summative Evaluation). Bu değerlendirmenin sonuçlarına göre bir dersten geçti/kaldı kararı verilebilir. Bir sonraki dersi, bir sonraki programı yapabilir/yapamaz vb. kararlar verilebilir. Ancak bu değerlendirmeye esas olan ölçme sonuçları tek başına; seçme, sıralama ve yerleştirme için kullanılmamalıdır. Çünkü öğrencileri en yüksekte en düşük başarıya göre sıralama amacı yoktur. Her bir öğrencinin o dersin kapsamındaki özellikleri ne düzeyde kazandığını belirlemeye dönüktür.

Türkiye’de Seviye Belirleme Sınavları (SBS) ve Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sistemi kapsamındaki sınavlar, aslında birer düzey belirleme sınavıdır. Yarışma sınavı değildir. Bu nedenledir ki bu sınavlarda tam puan alan öğrenci sayısı çok olmuştur. Çünkü öğrencilerden, bir dersin öğretim sürecinin sonunda kazandırılmak istenen özellikleri tam olarak kazanmalarını; sınavlarda da öğrendiklerini tam olarak ortaya koymalarını bekleriz. Eğer TEOG sınavlarında sorular; ölçtükleri özellikleri doğru ölçüyor; bileni bilmeyenden ayırt edebiliyor ve kopya çekilmedi ise; testleri çok sayıda öğrencinin tam yapmış olması bu öğrencilerin kazandırılmak istenen özellikleri tam olarak öğrendiklerine işaret edebilir. Eğer öğrenciler, tam öğrenmeden bu testleri doğru cevaplamışlar ise; sorular kolay sorulmuş olabilir; sorular birbirine ipucu vermiş olabilir; kopya çekilmiş olabilir. Ancak, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açıklanan test ve madde istatistikleri incelendiğinde TEOG’da kullanılan test maddelerinin ayırt edicilik güçlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bunun anlamı test maddelerinin bileni bilmeyenden ayırt etme düzeylerinin yüksek olduğuna; bu durum da maddelerin geçerliğine işaret etmektedir (MEB, 2017).

Özetle; bir eğitim sisteminde yapılacak değerlendirmelerin, bireyleri etiketleme, bireyleri, aileleri, öğretmenleri birbirleriyle yarıştırmaya amacıyla değil, bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamak üzere, ailedeki, okuldaki, tüm ülkedeki eğitimde alınması gereken önlemlere ışık tutmak amacıyla yapılacağı tüm paydaşlara benimsetilmelidir. Ölçme ve Değerlendirme sonuçlarının sağlıklı, üretken bireylerin yetişmesine; sağlıklı toplum oluşturmaya katkı amacıyla kullanılması gerektiğinin anlaşılması sağlanmalıdır. Öğretme-öğrenme süreçleri, öğrencilerin sınavlardan yüksek puan alması için çalışmaya değil, eleştirel düşünen, bilgiyi anlamlı yapılandıran, yaratıcı, bilgiyi üreten bireyler yetiştirmeye odaklanmalıdır. Zaten bu özellikleri kazanmış öğrenciler; üst düzey düşünme becerilerini yoklayan sınavlarda aşırı bir sınav kaygısı yaşamadan doğal olarak başarılı olacaklardır. Türkiye’de eğitimde değerlendirmelerle ilgili yaşanan ve yaşanmakta olan olumsuzlukların başında ÖLÇME ve DEĞERLENDİRMELERE yüklenen anlam ve Ölçme Tekniklerini ve Değerlendirme Amaçlarını bilmeyen kişilerin kamuoyunu yanlış yönlendirmesi gelmektedir. Yukarıda açıklanan; eğitimdeki değerlendirmelerin nihai amacının çocuklarımızın, öğrencilerimizin kendilerini gerçekleştirmelerini sağlamaya sonuçta da onların ve toplumun mutluluğu ve refahı için önlemler almaya dönük olduğu benimsendiği ve uygulamalarda da gözlemlendiği takdirde toplum ölçme ve değerlendirme etkinliklerine yanlış atıflarda bulunmayacaktır. Bir eğitim sistemi içinde sistematik bir biçimde Ölçme ve Değerlendirme olmadan; “Saldım çayıra Mevla kayıra” anlayışıyla, el yordamıyla, deneme-yanılma yoluyla bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerini/kapasitelerini en üst düzeyde geliştirmelerini beklemek; bilginin çok hızla üretilip teknolojiye aktarıldığı, yaşam biçiminin tüm dünyada çok hızlı değiştiği bir çağda mümkün olamayacak bir beklentidir. Finlandiya’nın eğitimdeki başarısında; eğitim sistemi içinde yapılan geçerli değerlendirmeler doğrultusunda tüm bireylere kendilerini gerçekleştirebilecekleri seçeneği yollar sunulmasının ve eğitimde kimse için çıkmaz sokak olmamasının önemli olduğu ifade edilmektedir (The Finnish National Agency for Education, 2017).

Türkiye’de yapılan merkezi sınavlar ve öğretmen değerlendirmeleri acaba ne düzeyde amacına hizmet ediyor?

TEOG Sistemi kapsamındaki sınavlar kaldırılmış olmakla birlikte; daha önce denenmiş olan temel eğitimden ortaöğretime geçiş sınav ve uygulamaları, SBS ve TEOG ile ortaöğretime yerleşmiş kişilere ilişkin söz konusu sınavların yordama geçerlikleri incelenmelidir. Diğer bir deyişle; önceki sistemlerle çeşitli ortaöğretim kurumlarına seçilip yerleştirilen öğrencilerin

buldukları okullardaki başarıları, buldukları okul ve seçtikleri mesleklerden mutlu olup olmadıkları incelenerek sınavların yordama geçerliği belirlenmelidir. Böylece; bu sınavlarla yerleştikleri liselerdeki eğitimin kendilerini gerçekleştirme yolunda onlara ne düzeyde katkısının olduğu ortaya konarak yeni oluşturulacak sisteme/sistemlere ilişkin önlemler almak üzere öneriler geliştirilebilir.

Sonuçta da Türkiye, kendi kültürel yapısına uygun, vatandaşlarının kendini gerçekleştirmesine katkıda bulunacak, yordama geçerliği yüksek bir sistem geliştirebilir.

Ülkemizde hemen hemen tüm sistemlerin oluşturulmasında yapılan önemli hata; gelişmiş ülkelerdeki sistemleri anlamlı bir biçimde, bütüncül koşul ve kurallarıyla; üstünlük ve sınırlılıklarıyla; evrensel bilimsel ilkeler ve kültüre özel koşullarıyla incelemeksizin; kolay işe koşulabilecek yanlarıyla alıp uygulama gibi günü kurtarma eğilimi olmuştur. Eğitim sistemimizin ve sistem içinde bir ögenin yapılanmasında ülkemizin, bireylerimizin, sosyo-kültürel özelliklerini dikkate alarak kendi koşullarımız içinde evrensel bilimsel ilkeleri en etkili şekilde işe koşmamız gerekir. Aksi durumda, bir gelişmiş ülkenin kendi kültürel koşulları içinde çok iyi işleyen bir sistem, bizim ülkemizde geçerliği düşük, haksızlık ve adaletsizliklerin yoğun olarak yaşandığı bir sistem haline gelebilir.

Örneğin; Birleşik Devletlerdeki (U.S.) eğitim uygulamaları hakkında genelleme yapılamaz. Çünkü uygulamalar 50 eyalette, her eyalet içinde de bir okul bölgesinden diğerine, hatta bazı durumlarda aynı okul bölgesinde bir okuldaki diğerine farklılık gösterebilir. Birleşik Devletler Eğitim Bakanlığının verilerine göre (2017); 2014-2015 Öğretim Yılında 13.600 okul bölgesi (Public School Districts) olduğu görülmektedir. Örneğin; bazı okul bölgelerinde ilkokullar beş (K+5) yıl, bazılarında altı yıldır (K+6 yıl; 5-12 yaş). Kimi yerlerde ortaokul ve lise bütünlüktür (6yıl; 12-18 yaş). Kimi yerlerde ortaokul ve lise ayrıdır ve ortaokul ve lise yılları da farklılık gösterebilir (3+3 yıl; 3+4 yıl). Fakat bir bütün olarak incelendiğinde; Birleşik Devletlerde zorunlu eğitim; Kindergarten[1] ile birlikte 13 yıldır (K-12). Bu süre içinde gerek tanıma-yerleştirmeye, gerek izlemeye, gerekse düzey belirlemeye dönük değerlendirmeler eğitimin niteliğini artırma adına merkezi olarak, okul bölgesi tarafından ve öğretmen yapımı olarak da uygulanmaktadır. Uygulamalar bir okul bölgesinden diğerine değişmekle birlikte okul bölgesi tarafından uygulanan ölçme sonuçlarına göre özellikle üstün yetenekli çocuklara yetenek gruplarına göre özel sınıflar, özel programlar, okullar açılmaktadır. Birleşik Devletlerde de okul nitelikleri birbirinden farklılık göstermektedir; okul niteliklerine göre öğrencilerin okul başarılarındaki farklılıklar PISA gibi uluslararası sınav sonuçlarında eyaletler arasındaki fark olarak da ortaya çıkmaktadır. Hatta bu farkları bir okul bölgesinden diğerine de gözlemek mümkündür. Göçmenlerin yaşadıkları yerleşimlerde, yoksulluğun yoğun olarak yaşandığı bölgelerde çocukların okul başarılarının düşük olduğu görülmektedir (Country note: Key findings from PISA 2015 for the United States, 2016).

Birleşik Devletlerde (U.S.) üniversiteye geçiş nasıl?

Yükseköğretimde çağ nüfusuna göre okullaşma oranının %26 ile %30 arasında değiştiği Birleşik Devletlerde yükseköğretime geçişte aşağıdaki ölçütler göz önünde bulundurulmaktadır:

Öğrencinin lise yıllarında aldığı her dersin düzey belirleme (Summative Evaluation) değerlendirmelerine ilişkin notlarının ortalaması (Grade Point Average–GPA), üniversiteye girişte seçme için kullanılan ölçütlerden biridir. Öğrencinin 12. Sınıfın sonunda lisede aldığı tüm derslerden geçmesi gereklidir. Not ortalaması ne kadar yüksek ise başvurduğu

üniversiteye, fakülteye (College), bölüme girme şansı o kadar artabilir. Bu, düzey belirleme sınavları genellikle okul bölgeleri tarafından merkezi olarak yapılmaktadır. Pek çok üniversite ve fakülte alan özelliklerine göre; öğrencilerin lisede belli dersleri, belli sayıda ders kredisi almasını ve belli düzeyde not ortalamasını şart koşar. Bu nedenle öğrenciler, hangi üniversiteye, hangi fakülteye, hangi bölüme gideceklerini lise yıllarında planlayarak zorunlu ve seçmeli ders havuzlarını ona göre oluşturmalı, not ortalamalarını yüksek tutmalıdırlar.

Hemen hemen tüm üniversiteler, üniversiteye girişte GPA'ye ek olarak Akademik İstidat Testleri (Scholastic Aptitude Tests-SAT's), ya da Amerikan Fakülte Testleri (American College Tests-ACT's) adı verilen test sonuçlarını üniversite, fakülte, bölüm seçmede kullanırlar. Bu nedenle, üniversiteye gitmek isteyen öğrenciler 12. Sınıfta bu standart testleri almak zorundadırlar.

SAT, Birleşik Devletlerde fakültelere (College) kabulde kullanılan standardize edilmiş bir usavurma testidir; ilk 1901 yılında geliştirilen SAT Birleşik Devletlerde kar amacı gütmeyen bir kuruluş olan "Fakülte Kurulu" (College Board) tarafından yayınlanmaktadır. 2005'te test yeniden adlandırılarak "SAT Usavurma Testi" (SAT Reasoning Test) adını almıştır. Alınabilecek en yüksek puan 600'den 2400'e çıkarılmıştır. Her biri 800 puan olan üç alt testten oluşmaktadır. Bunlar; matematik, eleştirel okuma ve yazmadır. Test tamamen çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır. Ayrıca bir de yazma bölümü bulunmaktadır.

ACT testi, Birleşik Devletlerde fakültelere öğrenci kabulünde kullanılan bir diğer standart testtir. ACT testi, lise öğrencilerinin genel olarak eğitimsel gelişimlerini ve üniversite düzeyindeki çalışmalarda başarılı olup olamayacağını değerlendirmek üzere uygulanan bir testtir. Çoktan seçmeli olan bu testin kapsamı İngilizce, matematik, okuduğunu anlama ve fen bilimlerinden oluşmaktadır. Ayrıca seçmeli olarak, essay[2] yazmayı planlama ve kısa essay yazmayı kapsayan "yazma" kısmı da vardır.

Genel olarak fakülteler, SAT ya da ACT testlerinden birini talep ederler.

Ayrıca, üniversiteye kabullerde birçok üniversite, öğrencilerin ortaöğretim yıllarında okulda ders dışı (öğrenci kulüpleri, öğrenci toplulukları vb.) etkinliklere katılımını da değerlendirmektedir. Örneğin; çeşitli akademik kulüpler, spor takımları, gönüllü yardım kulüpleri, öğrenci yönetimleri vb.'inde bulunmayı bir ölçüt olarak kabul eder.

Çoğu zaman üniversiteler, uzunluğunu kendilerinin belirleyeceği essay yazmalarını da isteyebilirler.

Ayrıca, mülakat da yapabilirler (Corsi-Bunker, 2017; NCES, 2014-051).

Bir başka gelişmiş ülke İngiltere'de öğrencilerin bir düzeyden diğerine geçişleri nasıl yapılıyor?

İngiltere'de zorunlu eğitim 5-16 yaşlar arasını kapsamaktadır ve 11 yıldır. İlkokul altı yıl ve ortaöğretim beş yıldır. 16 yaşından sonra, üniversiteye gitmek isteyen öğrencilerin, gitmek istedikleri üniversite, fakülte ve bölümün kabul koşullarına göre 16-18 yaşları arasında ileri düzey (Advanced Level-A-Level) dersler almaları gerekebilir. İngiltere'de zorunlu eğitim yıllarında öğrencilerin bir düzeyden (Key Stage 1, 2, 3, 4) diğerine geçişlerinde ulusal düzeyde Standart Düzey Belirleme (Standart Attainment Tests) testleri uygulanmaktadır. Bunlar:

Birinci Düzey (Key Stage 1): 5-7 yaşlarını; 1-2. Sınıfları kapsamaktadır.

İkinci Düzey (Key Stage 2): 7-11 yaşlarını; 3-6. Sınıfları kapsamaktadır.

Üçüncü Düzey (Key Stage 3): 11-14 yaşlarını; 7-9. Sınıfları kapsamaktadır.

Dördüncü Düzey (Key Stage 4): 14-16 yaşlarını; 10-11. Sınıfları kapsamaktadır.

İngiltere’de 10-11 yaşlarında ve 5-6. Sınıfta ulusal düzeyde uygulanan 11+ (Eleven plus) olarak adlandırılan sınav, öğrencilerin akademik başarı düzeyi yüksek, prestijli ortaokullara kabul alabilmesi için girmeleri gereken bir sınavdır. Sınavın kapsamı İngilizce, Matematik, usa vurma, uzamsal ilişkiler vb. oluşmaktadır. İngiltere’de de okulların kalitesi birbirinden farklıdır; o nedenle bu sınavın sonuçları öğrencilerin akademik yaşamlarında önemli bir yer tutmaktadır.

İngiltere’de 15-16 yaşlarında, 11. sınıfta da ortaöğretimi bitirme sınavı (General Certificate of Secondary Education ‘GCSEs’) olarak bilinen sınav ulusal düzeyde yapılmaktadır. Bu sınav zorunlu ulusal öğretim programlarını kapsamaktadır. Ayrıca üniversiteye kabul almak isteyen öğrenciler, girmek istedikleri üniversitenin, fakültenin, bölümün gerektirdiği ölçütleri karşılamak durumundadırlar. Bazı üniversitelerin bazı bölümlerine kabul için GCSEs’den alınan C düzeyindeki puan yeterli olurken bazı üniversitelerin bazı bölümlerinde yeterli olmamaktadır. Ayrıca İngiliz üniversitelerinde sadece A-Level değil, IB, Pre-U, STEP gibi kabul koşulları da önerilmektedir.

Bir başka gelişmiş ülke Finlandiya’da öğrencilerin bir düzeyden diğerine geçişleri nasıl yapılmaktadır?

Finlandiya’da eğitim sisteminden Eğitim ve Kültür Bakanlığı (Ministry of Education & Culture) sorumludur. Eğitim ve Kültür Bakanlığının politikaları doğrultusunda; Fin Ulusal Eğitim Kurumu (The Finnish National Agency for Education), Temel Eğitim (Basic Education), Mesleki ve Genel Lise (Vocational and General Upper Secondary Education) ve yetişkin eğitime ilişkin temel öğretim programlarının (National Core Curricula); hedefleri, kapsamı ve yöntemlerini geliştirmek ve öğrenme çıktılarını değerlendirmekten diğer bir deyişle, eğitim sisteminin etkili işleyişini sağlamak üzere eğitimin girdi ve çıktılarını koordine etmekten sorumludur. Fin Ulusal Eğitim Kurumu genel ve mesleki liselere, politeknik ve üniversitelere öğrenci kabulünün sağlıklı olarak yürütülmesini de sağlamaktadır (EURYDICE, 2017a).

Ayrıca, Finlandiya altı bölgeden oluşmaktadır ve her bölge kendi Eğitim ve Kültür Yönetim Birimlerine sahiptir. Her bölge, kendi özelliklerine göre eğitim hedefleri, kapsamı vb. yasalar çerçevesinde seçmeli derslerde eklemeler, ders saatlerinde düzenlemeler yapabilmektedirler (EURYDICE, 2017b).

Finlandiya’da zorunlu Temel Eğitim (Comprehensive School) dokuz yılı kapsamaktadır; yedi yaşında başlar ve 16 yaşında biter. Ancak isteğe bağlı olarak öğrenciler bir yıl daha okulda kalarak farklı alanları tanımak, farklı dersler alıp geleceklerine ilişkin daha doğru kararlar vermek üzere 10 yıla uzatabilirler. Bu zorunlu eğitimin ilk altı yılı ilkokuldur ve ilkokulda her sınıf düzeyinde eğitim, bir sınıf öğretmeni ile yürütülür. 7-9. yıllar ise ortaokul olup bu yıllarda her konu alanının öğretimi, o alanda uzman öğretmenler tarafından yürütülmektedir.

Finlandiya’da ulusal değerlendirmeler Fin Eğitimi Değerlendirme Merkezi (Finnish Education Evaluation Centre) tarafından yapılmaktadır (EURYDICE, 2017a).

Finlandiya’da temel eğitimde ulusal düzeyde değerlendirme bulunmamaktadır. Değerlendirmeleri öğretmen/öğretmenler yapmaktadır. Bununla birlikte; Temel Eğitim Yasasında değerlendirmenin Ulusal Öğretim Programlarının hedefleri doğrultusunda öğrencinin ilerlemesi, çalışma becerileri ve davranışlarının belirlenmesi ve öğrencinin çalışmasını teşvik ve kendi kendini değerlendirmesine rehberlik amacıyla yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Ulusal Yönerge ve ilkelere göre öğrenci değerlendirmesi iki gruba ayrılmaktadır. Bunlardan biri öğretim süreci sırasında öğrencinin çalışmasını teşvik etmek, doğru öğrenmelerini pekiştirmek, eksiklerini düzeltmesini sağlamak üzere öğrencinin öğrenme düzeyini geliştirmeye ve kendi kendini değerlendirmeye, çalışma yollarını ve kendini düzenleme becerilerini geliştirmeye dönük olan değerlendirmelerdir. Ayrıca, her öğretim yılında (School Year) bir ya da iki defa ve öğretim yılının sonunda öğrenci ile ilgili rapor, sertifika vb. verilmektedir. Temel eğitimin ilk yedi yılında değerlendirme raporları her ders için sözel veya sayısal, ya da her ikisi birden verilebilir. Son yıllarda yapılan değerlendirmelerde sayısal bir not verilmesi gerekir (4 ila 10 arasında). Öğrencinin çeşitli konu ve alanlardaki gelişimi de çok yönlü kanıtlarla betimlenebilir.

Öğrenci değerlendirmelerinin ikinci işlevi temel eğitimin sonundaki değerlendirme ve öğrencilerin temel eğitimi tamamladıktan sonra seçilecekleri ileri çalışmalar/okullar için temel teşkil edecektir. Bu değerlendirme; ulusal düzeyde karşılaştırmayı ve öğrencilerin seçimlerdeki eşitliği sağlayacak nitelikte olmalıdır. Final değerlendirmesi Temel Eğitimde kazandırılmak istenen hedefleri yoklamaya dönüktür ve Ulusal Öğretim Programı da tüm ortak derslerdeki iyi performans (good=8) ölçütlerini belirleyerek öğretmenlere destek ve araç sunmuştur. Öğrenciler, dokuz yıl boyunca her dersten gösterdikleri performans doğrultusunda başarılı olanlar temel eğitim sertifikasını almaya hak kazanırlar. Bu yıllardaki öğrenme düzeylerine, yetenek ve yeterliklerine ilişkin tutulan kayıtlar ve mesleki rehberlik sonucunda mesleki ve genel liselere başvurabilirler. Finlandiya’da okullar arasındaki başarı farkları anlamlı değildir. Ancak, bir okuldaki öğrenciler arasında başarı farkları gözlenmektedir (Education Policy Outlook: Finland, 2013). Bu nedenle öğrenciler, ilgileri ve başarıları doğrultusunda evlerinin en yakınındaki mesleki ya da genel liseye başvurabilirler. Finlandiya’da mesleki ve genel liseye gidenlerin oranları %40 ve %50 arasında değişmektedir. Finlandiya’da, mesleki eğitim, en az genel eğitim kadar değerlidir ve gerek lise gerekse üniversite eğitimi sırasında bireyin kendini daha iyi tanımasıyla genel eğitimden, mesleki eğitime, mesleki eğitimden genel eğitime geçişler olabilmektedir. Liseler genel olarak üç yıl sürmektedir, bazı öğrenciler iki yılda tamamlayabilirler. En geç dört yıla kadar uzatılabilir.

Genel ve mesleki liseyi (Upper Secondary Education) başarıyla tamamlayan öğrenciler, yükseköğretime geçebilmek için senede iki defa ulusal düzeyde uygulanan “Yeterlik Sınavı”na (Matriculation Examination) girmek zorundadırlar. 150 yıldan fazla zamandır bu sınav, ilkbahar ve sonbaharda tüm liselerde aynı anda yapılmaktadır. Söz konusu sınav, en az dört alt testi kapsamaktadır. Biri adayın anadiline ilişkin testtir ve tüm adaylar için zorunludur. Aday diğer üç testi de şu testler arasından seçebilir: İkinci ulusal dil, yabancı dil, matematik, fen bilimleri ve insani bilimler testleridir. Adaylar isterlerse ek olarak seçmeli başka testleri de cevaplayabilirler. Yeterlik sınavına girenlerden üniversiteye gidenlerin oranı

2005'te %19,5, 2013'te 17,6'dır. Politekniklere gidenlerin oranı ise sırasıyla %18,2 ve %14,3'tür (EURYDICE, 2015). Ayrıca üniversiteler son yıllarda aday öğrencilerin ortaöğretimdeki başarı kayıtlarını ve mezun olma derecelerini de dikkate almaktadırlar. Politeknikler de okul başarılarının yanı sıra iş deneyimindeki başarılarını da dikkate alırlar.

Sonuç olarak, dünyadaki ülkelerin eğitim sistemleri incelendiğinde daha iyiye ulaşmak için her ülkenin çaba harcadığını ve eğitim sistemlerini geliştirmek üzere arayış içinde olduklarını görmek mümkündür. Ancak, gelişmiş ülkelerin iyileştirmeye dönük çabalarının kendi problemlerini belirleyerek kendi bireylerinin, toplumlarının psiko-sosyo-kültürel özelliklerine göre var olan sistemlerini geliştirmeye dönük olduğu görülmektedir. Örneğin; Finlandiya'da uygulanan Yeterlik Sınavı (Matriculation Examination) ilk 1852 yılında uygulanmış yıllar içinde geliştirilerek bugüne kadar gelmiştir. Birleşik Devletlerde uygulanan SAT (Scholastic Aptitude Test) ilk 1926 yılında uygulanmış, yıllar içinde geliştirilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde ise, eğitim sistemini geliştirme çabalarının, "geliştirme"kten çok "değişiklik" yapmaya yönelik olduğu görülmektedir. Gelişmiş bir ülkenin eğitim sisteminin tüm koşul ve kurumları düşünülmezsizin bir ögesinin alınıp uygulanması biçiminde olmaktadır. Bu durumda da bir ülkenin sosyo-kültürel koşullarında çok başarılı işleyen bir model, bir diğer ülke için uygun olmamaktadır. Çünkü eğitim sisteminin objesi makine değil, insandır. Bir toplumda çalışan model, farklı psiko-sosyo-kültürel özelliklere sahip insanlardan oluşan diğer bir toplumda işlemeyebilir. Bu nedenle her ülke, vatandaşlarının kendilerini gerçekleştirmelerine hizmet edebilmek için kendi insanı için en uygun modeli, insanının ve toplumunun özelliklerini dikkate alarak geliştirmek durumundadır.

Türkiye'nin "Ölçme ve Değerlendirme"den korkmaması için ne yapmak gerekir?

Öncelikle, okullarda, eğitim sistemimizde yapılan ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin çocuklarımızın/öğrencilerimizin kendilerini gerçekleştirmeleri yolunda atılması gereken adımlar olduğunu öğrencilerimiz, velilerimiz ve eğitimle ilgili tüm paydaşların görmesini, anlamasını, benimsemesini sağlamamız gereklidir. Bunu gerçekleştirebilmek için de öğretmenlerimiz ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin öğrencileri tanımak, öğrencilerin kendilerini tanımalarını; ilgilerini, öğrenme yollarının farkına varmalarını, kendi öğrenmelerini düzenleyebilmelerini, etkili öğrenciler olmalarını sağlamak amacıyla yapıldığını öğrencilerin, velilerin yaşaması sağlanmalıdır. Yapılan bir diğer tür ölçme ve değerlendirme faaliyetleri ile de öğrencilerin her dersin her ünitesinde hedeflere ulaşma düzeylerinin belirlenerek eksiklerinin zaman geçirilmeden tamamlanmasını sağlamak olduğu paydaşlar tarafından açıkça görülmelidir. Öğretmen tarafından yapılan öğrencilerin her derste kazanmaları gereken hedefleri ne düzeyde kazandıklarını belirlemeye dönük düzey belirleme değerlendirmelerinin de gerçekten adil ve geçerli sorulardan oluşan üst düzey düşünme becerilerini yoklayan ölçme ve değerlendirmeler olduğu öğrenciler, veliler ve diğer paydaşlar tarafından açıkça gözlenmelidir. Öğretmenin bütün bu işlevleri gerçekleştirebilmesi için öğretmen, okul yönetimi, il/ilçe milli eğitim müdürlükleri ve Bakanlık merkez teşkilatı tarafından gerekli ölçme araçları ve materyallerle desteklenmelidir.

Öğretmenlerin çocuğu/öğrenciyi tanıma, özelliklerine göre öğretimi düzenleyebilmesi, doğru seçimler yapmalarına rehberlik ve öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine katkıda bulunabilmesi için hizmet öncesi ve hizmetçi eğitimlerinin niteliğinin artırılması gerekir.

Öğretmenleri yetiştiren öğretim üyelerinin niteliğinin geliştirilmesi de öğretmen eğitiminin niteliğinin geliştirilmesine önemli ölçüde katkıda bulunacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı, gerek merkez teşkilatında gerekse yerel düzeyde Program Geliştirme ve Öğretim, Ölçme ve Değerlendirme, Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Eğitim Yönetimi, Denetimi alanlarında nitelikli uzmanlar görevlendirmelidir.

Milli Eğitim Bakanlığı ve paydaşların işbirliği ile Türkiye’de ivedi olarak yerine getirilmesi gereken önemli bir sorumluluk okullardaki başarı farklarını en az düzeye indirmek, okulları üst başarıya eşitlemektir.

Ancak hâlihazırda Türkiye’de okullar arasında önemli başarı farkları bulunmaktadır. Başarı düzeyi yüksek okullarda da sandalye sayısı sınırlıdır. Diğer taraftan, tüm öğrenciler, özellikle de veliler çocuklarının en başarılı olarak nitelenen okullarda öğrenim görmelerini istemektedirler. Bu durumda; her bir bireyin doğuştan getirdiği gizil güçlerini tam olarak geliştirebilmesi için adil ve geçerli bir seçmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Okulöncesi eğitim yıllarından başlayarak ortaokul sonuncu sınıf dâhil tüm düzey ve sınıflarda güvenilir ve geçerli gözlemlere/ölçmelere dayalı olarak öğretmenler öğrencileri hakkında geçerli, adil değerlendirmeler yapmış olsalar ve öğrencilere nitelikli bir rehberlik sunulabilseler gideceği ve mutlu olacağı lise önerilebilir. Ancak bu durumda da Türkiye’de veliyi ikna etmek kolay değildir. Özetle; bu yol, Türkiye’nin şu andaki psiko-sosyo-kültürel yapısı ve rehberlik olanakları çerçevesinde geçerli bir yol olarak görünmemektedir. Temel eğitimden ortaöğretime geçişte bir seçme ve yerleştirme yapma gereği de açıkça ortadadır. Bu durumda değerlendirmeye esas teşkil edecek hangi ölçümler kullanılabilir?

Ortaöğretime geçiş için, ortaokul 6, 7, 8. Sınıflarda öğretim yılının sonunda bir ya da her dönemin sonunda olmak üzere iki merkezi düzey belirleme sınavı yapılabilir. Liseye geçişte bu sınavların ortalamasının belli bir yüzdesi (Örn; %40) alınabilir. Bu değere ek olarak öğrencilerin ortaokulu bitirdikleri yıl girecekleri sayısal, sözel, uzamsal vb. özellikleri yoklayan Genel Yetenek Testi uygulanabilir. Bu yetenek testinin de %60’ı alınabilir.

Üç yıl boyunca merkezi sınav olması istenmiyorsa bir diğer yol da öğrenciye verilen öğretmen notları standart bir puana (örneğin; T puanına) dönüştürülerek her bir öğrencinin notlarının aritmetik ortalaması alınabilir. Bu ortalamanın da %40’ı seçme puanına katkıda bulunabilir. Bu puana ek olarak “a” maddesinde açıklanan Genel Yetenek Testi uygulanabilir. Bu testin de %60’ı seçmeye katkıda bulunabilir.

Bir diğer yol da öğretim süreci boyunca ilgileri, eğilimleri, yetenekleri belirginleşen öğrenciler için daha uygun olan bir yoldur: Fen bilimleri, sosyal bilimler, güzel sanatlar, spor bilimleri, Anadolu liseleri (genel liseler), çeşitli türdeki mesleki liseler vb. giriş için genel ve özel yetenek sınavlarını merkezi olarak uygulayabilirler. Böylece her öğrenci hem her sınava girmemiş olur hem de kendi yetenek, ilgi ve eğilimleri doğrultusunda bir liseye yerleşmiş olur.

Ortaokulun son sınıfında tüm dersleri kapsayan bir yeterlik/olgunluk sınavı bir de sayısal, sözel, uzamsal becerileri yoklayan genel yetenek testi uygulanabilir. Seçme ve yerleştirmeye %50 + %50 katkıda bulunabilirler, ya da oranları değişebilir.

Liselerden Üniversiteye Geçişte ise; mantıksal-matematiksel ilişkileri, sözel ve uzamsal becerileri yoklayan bir Genel Yetenek Testi ve bir de Lise Öğretim Programlarına dayalı kazandırılması gereken özelliklerin bir örneğini yoklayan yeterlik/olgunluk sınavı uygulanabilir.

Sonuç olarak, tüm bu seçme ve yerleştirme sistemlerinin değeri ve uygunluğunun göstergesi yordama geçerlikleridir. Gerçekten uygun programa uygun öğrenci seçilip yerleştirildi ise, birey o programda öğrenim görmekten mutlu ve başarılıdır. Kendini gerçekleştirme yolunda ilerlemektedir. Bu nedenle bir sistemi kaldırırken de sürdürülmesine karar verirken de yordama geçerliğinin araştırılması gereklidir.

KAYNAKLAR

Assessment in Single Structure Education. (2015). Erişim tarihi 21 Ekim 2017 https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Assessment_in_Single_Structure_Education

Bloom, B. S., Hastings, J. T., & Madaus, G. F. (1971). Handbook on formative and summative evaluation of student learning. MacGraw-Hill.

Collection National Curriculum. (2017). Erişim tarihi 11 Ekim 2017 <https://www.gov.uk/government/collections/national-curriculum>

Corsi-Bunker, A. (2017). Guide to the education system in the United States. University of Minnesota: International Student & Scholar Services.

Country note: Key findings from PISA 2015 for the United States. (2016). Erişim tarihi 10 Ekim 2017 <http://www.oecd.org/pisa/PISA-2015-United-States.pdf>

Edina Public Schools. (2017). Policy 613: Educational Programs. Erişim tarihi 12 Ekim 2017 <https://www.edinaschools.org/cms/lib/MN01909547/Centricity/Domain/92/Board%20Policy%20Manual/613.pdf>

Education Policy Outlook: Finland. (2013). Erişim tarihi 10 Ekim 2017 http://www.oecd.org/edu/EDUCATION%20POLICY%20OUTLOOK%20FINLAND_EN.pdf

EURYDICE. (2015). Finland: Upper Secondary and Post-Secondary Non-Tertiary Education. Erişim tarihi 21 Ekim 2017 https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Upper_Secondary_and_Post-Secondary_Non-Tertiary_Education

EURYDICE. (2017a). Finland: Organisation and Governance. Erişim tarihi 21 Ekim 2017 https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Organisation_and_Governance

EURYDICE. (2017b). Finland: Single Structure Education (Integrated Primary and Lower Secondary Education). Erişim tarihi 21 Ekim 2017 [https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Single_Structure_Education_\(Integrated_Primary_and_Lower_Secondary_Education\)](https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Single_Structure_Education_(Integrated_Primary_and_Lower_Secondary_Education))

Finland Organisation and Governance. (2017). Erişim tarihi 21 Ekim 2017

https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Organisation_and_Governance

Finland Upper Secondary and Post-Secondary Non-Tertiary Education. (2015). Erişim tarihi 21 Ekim

https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Upper_Secondary_and_Post-Secondary_Non-Tertiary_Education

Finnish National Agency for Education. (2017). Erişim tarihi 20 Ekim 2017
<http://www.oph.fi/english>

Hussar, J. W., & Bailey, T. M. (2014). Projections of education statistic to 2022. U.S. Department of Education - Institute of Educational Sciences: National Center for Educational Statistics.

Maslow, A. H. (2013). A theory of human motivation. Start Publishing.

McMillan, J. H. (2017). Classroom assessment: Principles and practice that enhance student learning and motivation (7. Ed.). Pearson.

MEB. (2017). 2016-2017 Eğitim öğretim yılı II. Dönem merkezi ortak sınavı test ve madde istatistikleri. Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Müdürlüğü Veri Analizi, İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanlığı. Erişim tarihi 10 Ekim 2017
<http://odsgm.meb.gov.tr/test/analizler/>

NCES. (2017). National Center for Education Statistic - Institute of Educational Sciences. Erişim tarihi 12 Ekim 2017 <https://nces.ed.gov/>

OECD. (2011). Better policies for better lives The OECD at 50 and beyond. Erişim tarihi 10 Ekim 2017 <https://www.oecd.org/about/47747755.pdf>

Özçelik, D. A. (1998). Okullarda ölçme ve değerlendirme. ÖSYM.

Saraç, M. A. (2017). YÖK Başkanı Saraç Yüksek Öğretime Girişte Uygulanacak Sistemi Açıkladı. Yüksek Öğretim Kurulu: Erişim tarihi 20 Ekim 2017
http://www.yok.gov.tr/documents/10279/36772609/Yuksekogretim_Kurumlari_Sinavi_Hakk%C4%B1nda_Genel_Bilgi.pdf

Tay, L.,& Diener, E. (2011). Needs and subjective well-being around the world. Journal of personality and social psychology, 101(2), 354-365. doi: 10.1037/a0023779.

U.S. Department of Education. (2017). Erişim tarihi 21 Ekim 2017 <https://www.ed.gov/>

Wahba, M. A.,& Bridwell, L. G. (1976). Maslow reconsidered: A review of research on the need hierarchy theory. Organizational behavior and human performance, 15(2), 212-240.

[1] Kintergarten, Birleşik Devletlerde (U.S.) okulöncesi eğitim yılı değildir. Eğitim sistemine başlangıç yılıdır. İlkokuma-yazma, matematik, fen bilgisi vb. tüm dersler yer almaktadır.

[2] Verilen bir temada yorumlama, analiz yapma, sentez yapma, değerlendirmeyi gerektiren bir yazı